

שארות

ר' עקיבא איגר

ותשובות

14

זכותו שיהיה קיצוץ הקהל לקדש השם בציתו אף פעם אחת. ומה"ט תמיהני על מהרה"ק דחצר למלוא טענה שלא לשנות מקום התפלה ומהם השדא, או שיאמר שאין רלווי לטעות לילך למקום אחר, ולא נקט טעם מרומ דכבר זכה במלוא זו שיהיה זכות התפלה בציתו דוקא ומהיה דגלילה, וז"ע: ובעיקר הדיון צרכים מזה, נראה דלאו מלתא דפסיקא דיש לו חזקה, ע"י הגהת ש"ע יו"ד (ק"י רמ"ה סכ"ב) רב היושב צעיר ולזוהר לרבים יכול חכם אחר לצא וללמוד ב"ב שם, אפילו וקפח קצת פרנסת הא' וכו' אם הוא גדול וראוי לכך, ונקורו מהרה"ק, וז"ל התשובה, ולא דמי להמחזיק במלוא כחם שנים דמשמע מלשון הר"מ שצמדכדי דיש לו חזקה שלא יוכל אחר לדחותו בכולו מוטו, דשאני התם דרגילין לקנות חזקה כה"ג ומהצדור ולהטות ללדקה והקדושות ע"ז להניח להם וליושביהם חזקה, אבל כקר חורה ושררה דידה ויונתה כהפקד לכל מי שירכזה לזכות בה, עכ"ל. ויארר דצדקו בשו"ת מהרה"ק (ח"ב כ"י ע"י) דק"ל מהרה"ק דאפילו מחצית חזקה הא' לגמרי ע"י הכ' אינו יכול לעכב, מהדוקשה לו מהרה"ק מהיה דמהרה"ק בגלילה, ואינו מחלק, דהתם מולאו מחזקתו לגמרי והבא ח"ן מקלקו לגמרי, אלא ד' משתמשים בבית א' אש"כ דגם בבית כ"ן דהא' ונתעסק בכל עניני דבנות, ועכשיו יונע נומנו חלק, והרי מולאו מחזקתו מדברים ההם, ואש"כ פסק מהרה"ק דאינו יכול לעכב עליו, והיינו דק"ל דאין חזקה בשום מלוא והמלוא זולת דבר הכרות בגלילה, בעלמא, כהיה דיוקשלו הוריות ה"ל, והיה דמהרה"ק בגלילה, היינו משום דרגילות לקנות מהצדור, ואם וזכרה הצדור נתמנה שכל אחד מקבל זכותו ע"י ההגהה שנוגע להקדש, ע"י"ש. ומצא דעת מהרה"ק בצדור דצדק מהרה"ק דאין חזקה במלוא זולת ע"י וזכרה. מולם מהרה"ק ה"ל דק"ל בפשיטות דאין יכולים לשנות התפלה מצינו, הרי דק"ל דהיו חזקה במלוא, דהא ודאי ח"ן לומר דהתם משום חשדא עדיפא ע"י, דמ"ל למהרה"ק לדמות זה להיה דווערצין צדק יטן, דלמלא טעמא דחשדא לא מהני רק דבר רשות דיש בזה חזקה, וט"ס ונחני טעמא דחשדא, שלא יוכלו לשנות התפלה מצינו, דלא מקפיק טעמא דחשדא, אש"כ דבר דק"ל למהרה"ק דגם במלוא כיון דלא אחזיק בה, אש"כ דבר דק"ל למהרה"ק דגם במלוא יש חזקה, וכו' להיה בשו"ת מהרה"ק שם בקדמו דמהרה"ק מולק על מהרה"ק ה"ל:

אולם לפי יקשה עלינו קהירם בפסקי הש"ע דה"ח (ק"י קנ"ג) פסק הנהגה בפשיטות כמהרה"ק ה"ל והנה"ח לא הניח כלום, וצו"ד (ק"י רמ"ה) פסק כמהרה"ק. והצדקים סותרים לדעת מהרה"ק: לזה נראה לי כוונה אחרת דצדק מהרה"ק, והיינו דכל יידי דמלוא שהוא הפקר לכל מי שירצה ליעזב את השם, כגון ללמוד לרצים, ולקדור געין, הכרות צדק וכדומה, בזה לא שייך חזקה, אף דהצדור קצלו לזה לרב, היינו שקצצו לו סכומות כדי שיעצדו עליו ויחייב לשנות המוטל לגדו לזכות לו בהם, וע"י כח מהרה"ק הא דגלילה היו חזקה, היינו שדך הצדור למכרם, הסכומה משום דחיובל הנאה להקדש, הסכומה שלא יהיה רשות לכל אחד לחטוף המלוא, אלא קונים ומהרה"ק, והיו מלתא דציבורא, וט"ס האו זוכה אף בלא מוכרו לו, דהיו ככתבו לו צונתה, שיהא הוא זוכה בלא כיון דלר"ך להם הסכומה הצדור ולעשות ענינים אלו ברשות הצדור, וא"כ א"ש דצדק מהרה"ק דצדק"כ דהוא מלתא דציבורא לקצוץ מקום אפיפחם, בזה הוא חזקה דומה לגלילה: **נמצא** צ"ל בחזקה התפלה, כיון דאין מקור לכל דהא לר"ך שיהיה מרובה להקל, והצדור מוכרים, היו מלתא דציבורא, ויש לו חזקה:

והנה אף בצנחנינו ה"ל עדיין אינו מיושק פסקי מהרה"ק דצו"ד (ק"י רמ"ה) פסק כמהרה"ק, ובאותו הגה"ה פסק כהרי"ט, דמי שהחזק לרב צעיר אפי' החזיק צעלמו

בא"ה שררה ח"ן להוריו וגדולתו. ולכאורה פסקי דקחני אהדדי, דבשטעא דצדק הרי"ט ומהנה"ק למהרה"ק, וכו' ש כן בשו"ת מהרה"ק צדק"כ, ובספרנו לומר דמהרה"ק ס"ל דמהרה"ק אינו חולק על הרי"ט ה"ל, דמהרה"ק מיידי רק להשתמש ביחד דאינו מנעל לגמרי מחזקתו של הא', משא"כ להוריו וגדולתו, וז"ע:

מ"ש מה"ק ללד דצדק דומה להיה דמה"ק (ק"י קו"ט צהבה"ה) דלא היו חזקה, כיון שלא היה להם ס"ח אחרת, ה"כ צ"ל דעשו כן מחמת שלא ה' להם מחציתם. אינו דומה, דצדק"כ לא נחקיינוהו מחזקה, דלא היה אפשר להם לשנות, כיון שלא היה להם ס"ח אחרת. אצל צדק"כ נחקיינוהו מחזקה בזה שלא הוקצו להם מחציתם האחרים גם אחת מהתפילות שלו, שיתפלה האחר ד' תפילות, וכן אם התפלה ציוס א', לא היו יכולים לשנות להחליפו ליוס ב', א"כ כבר נחקיינוהו מחזקה:

ורברינו אלו רק בהתלמד צדקו דמותה, אצל צדק"כ לית ביה ספיא דלא הוא חזקה, כיון דצדק אשכנז וקפידים לכבד גם אנשיהם, ולגבי דידהו לא חזקו, ואינם מחויבים הקהל לקבל אותו בשל תפילה, וכיון דלר"ך שיהיה מרובה לנעם א"ה לזכותו אלא לוי שיקבילו שיהיה, כן נראה לעכ"ל:

תשובה יג

לידידי הרב ר' יצחק אילק אב"ד צדק"כ ונעזאחד. **ע"ד** שאלתו צמי שהדליק נר חנוכה צליל ח' ושבת לצדק על הדלקתה ורק קודם שהדליק כונן, מוכר דעדיין לא צדק, אם יש לו לצדק או לא:

ג"ל דצרכת על הנקום ושהחיינו אם אירע כן צליל א' אף דויד שהדליק הנה גמר מלוא הדלקתו, וי"ט וצדק אחרת, דלא גרע ויראה דמפדק נ"ח, דפשיטא אף לא צדק ויד בתחילה ראיתם, וי"ט וצדק צדור שיראה, ה"כ כן וקף לשונית החולקים על הצ"ח וכו' צדקת אשתו עניו צדקו אינו וצדק על הראיה, היינו כיון שיואל צדקתה, א"כ הדלקה וצרכתה באלו הדליק הוא צדקו וט"ס ה"כ הדליק ואלו צדק, מה"ק מיוא דירע כמו צוה שהדליק מאלו לא הדליק וי"ט מחייב צרכת נר חנוכה מלד רואה, וכו' צדקת שהדליק ג"כ פקט מוטו מיוז זה, וקף דצהבה"ה ש"ע (ק"י תרע"ו) כתב בשם מהרה"ק דצדק כל הצרכות קודם שיחמיל להדליק, היינו לכתחילה, אצל דיעבד נראה דצדק נס וזמן, ולאדרא מש קצת ראיה, ומהצדק מהרה"ק לכתוב זה הדיון כאן, דהא פשיטא דהוא בכלל כל הצרכות, דצדק עובר לעשייתו, אלא ודאי דענין נס וזמן לא שייך כ"כ עובר לעשייתו, לזה השיעונו דו"ח לכתחילה יצרכם תחילה, ויש לדחות, וי"ט הקצרה נראה כו"ס. **אך** לענין צרכת להדליק, לכאורה כבר גמר מלואה מיד כשהדליק נר אחד, דמה שמוסיף הגמור רק ונחמת הדיור מלוא דלא שייך לצדק עליו, ואין להציא ראיה דשייך לצדק על ההיור דאין מצרכין כל צ"צ, אף דמדינא נר איש וצינו ואיך בכלל מההדרים, זה אינו, דשאני התם כיון דרגילין להניח ומההדרים כונתו שלא ללאת בשל זה המדליק, וממילא מחייב מדינא, וכו"ס מהרה"ק (ק"י רמ"ה) ומה"ק קשה לי צד"ח מהרה"ק (ק"י רמ"ה) ומה"ק צרכת חנוכה שלא להדליק אפילו מנר לכה, וצמב"א שם דצדק א' כפי לכל בני בית, והא וי"ט כיון דאין רלווי ללאת בהדלקתו של זה המה מחויבים מדינא בהדלקה והיו נר חנוכה מוטו וכו"ס. אצל לענין משפך הגמור, מיד שהדליק נר אחד ילא ידי המלוא, וההקפשה רק מכלל מהדרי"ל דלא שייך לצדק עליו:

ועיין צדק"כ (ק"י רמ"ה) כתב בשאלתו, ה' עומד ליל ז' כקצור שהוא ליל ז' והדליק ו', ואש"כ נודע לו שהוא ז' ושלר"ך להדליק עוד אחד, אש יצדק. השבתי, כיון דמלוא חנוכה נר איש וצינו ואיך היו משום היור לא צדק לצרכו, ועוד

8.2
108
note 8
107
13

108
107
13